

# **ISTORIE, MEMORIE, MEMORIAL**

**SAU**

## **CUM SE CONSTRUIEȘTE UN MIRACOL**

**Cuvânt înainte:  
ANA BLANDIANA**

**Editor:  
IOANA BOCA**

**Fundația Academia Civică  
2017**

## Cuprins

|                                                                                                     |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>Cuvânt înainte</b> de Ana BLANDIANA.....                                                         | 7   |
| <b>Nota editorului</b> (Ioana BOCA).....                                                            | 9   |
| <b>Academia Civică – o fundație pentru istorie</b>                                                  |     |
| Un interviu de Rodica Palade .....                                                                  | 11  |
| <b>Intrarea în NATO a lui Alexandru Drăghici</b> .....                                              | 18  |
| <b>De la închisoare la memorial</b>                                                                 |     |
| Un interviu de Rodica Palade .....                                                                  | 20  |
| <b>Actualitatea lui Iuliu Maniu</b> .....                                                           | 26  |
| <b>Ce este Centrul Internațional de Studii asupra Comunismului</b>                                  |     |
| O discuție cu Simona Popescu .....                                                                  | 29  |
| <b>Culegerea și editarea izvoarelor de către „Academia Civică”</b> .....                            | 39  |
| <b>Istoria ca antidot: americanii și războiul rece</b> .....                                        | 46  |
| <b>O școală a memoriei</b> .....                                                                    | 52  |
| <b>Un recensământ al României concentraționare</b>                                                  |     |
| Un interviu de Ioana Anghelescu.....                                                                | 55  |
| <b>Memorie și caracter</b> .....                                                                    | 62  |
| <b>Despre memorie și poezie</b>                                                                     |     |
| Un interviu de Ana-Maria Botnaru.....                                                               | 68  |
| <b>Condamnarea comunismului</b> .....                                                               | 74  |
| <b>Dialog despre felul cum s-a născut primul memorial al victimelor comunismului din lume</b> ..... | 90  |
| <b>Cronologia războiului rece</b>                                                                   |     |
| Un dialog cu Armand Goșu.....                                                                       | 100 |
| <b>Cum să eviți un curs de istorie a represiunii comuniste</b> .....                                | 110 |
| <b>Țăranii și comunismul - o expoziție a Fundației Academia Civică</b>                              |     |
| Un interviu de Armand Goșu.....                                                                     | 115 |

**Rudele celor arestați au un sentiment de neputință  
și de lipsă de speranță**

Un interviu de Ovidiu Șimonca..... 124

**„Memoria ca formă de justiție“**

Un interviu de Rodica Palade ..... 130

**Istoria orală: componentă a Memorialului Sighet ..... 142**

**Rusaliile Negre ..... 145**

**Trecutul îi deranjează pe parveniți**

Un interviu de Cristian Robu Corcan..... 155

**Topografia terorii ..... 160**

**Deschisoarea de la Sighet ..... 164**

**Prin memorie un popor se regenereaza mereu,  
renaște...**

Un interviu de Iulian Brok..... 166

**De la oamenii-cifra la oamenii cu identitate reală**

Un interviu de Katharina Kilzer..... 172

**„La început a fost cuvântul“**

Un interviu de pr. Carol Daniel Sabău..... 177

**Argument la *Cartea Morților* ..... 181**

**Sighetul de la București..... 238**

**Copiilor de azi nu mai are cine să le spună ce a fost**

Un interviu de Matei Martin..... 241

**Memoria ca formă de justiție..... 245**

**Crimele comunismului: *Cartea morților*, o evaluare  
documentată**

Un interviu de Armand Goșu..... 254

**Memorialul Sighet. Jubileul de 20 de ani..... 259**

**„Și adevărul vă va face liberi“**

Un interviu de Valentin Iacob..... 262

**Cum am devenit editor ..... 272**

**Trecutul viu ..... 277**

**Memorialul Școală..... 279**

|                                                                         |            |
|-------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>ROMULUS RUSAN în imagini<br/>din Arhiva Memorialului Sighet.....</b> | <b>287</b> |
|-------------------------------------------------------------------------|------------|

|                                 |            |
|---------------------------------|------------|
| <b>În loc de postfață .....</b> | <b>321</b> |
|---------------------------------|------------|

|                                       |            |
|---------------------------------------|------------|
| Rodica PALADE, <b>Romi Rusan.....</b> | <b>323</b> |
|---------------------------------------|------------|

|                                                                                                   |            |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Gabriel ANDREESCU, <b>Omul delicat, onest, loial,<br/>devotat – și fiecare la superlativ.....</b> | <b>325</b> |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|

|                                                    |            |
|----------------------------------------------------|------------|
| Marius OPREA, <b>Dormind printre martiri .....</b> | <b>328</b> |
|----------------------------------------------------|------------|

|                                                           |            |
|-----------------------------------------------------------|------------|
| Armand GOȘU, <b>Istoric prin pasiune și vocație .....</b> | <b>331</b> |
|-----------------------------------------------------------|------------|

|                                                                              |            |
|------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Alexandru ZUB, <b>Un mare prieten, Romulus Rusan,<br/>la despărțire.....</b> | <b>334</b> |
|------------------------------------------------------------------------------|------------|

|                                                             |            |
|-------------------------------------------------------------|------------|
| Alexandru NICULESCU, <b>Închinare unui mare patriot ...</b> | <b>337</b> |
|-------------------------------------------------------------|------------|

|                                                      |            |
|------------------------------------------------------|------------|
| Ion POP, <b>Un rămas bun lui Romulus Rusan .....</b> | <b>340</b> |
|------------------------------------------------------|------------|

|                                                                   |            |
|-------------------------------------------------------------------|------------|
| Anatol PETRENCU, <b>A murit scriitorul<br/>Romulus Rusan.....</b> | <b>344</b> |
|-------------------------------------------------------------------|------------|

|                                                                      |            |
|----------------------------------------------------------------------|------------|
| Gabriela ADAMEȘTEANU, <b>Romulus Rusan: câteva<br/>amintiri.....</b> | <b>347</b> |
|----------------------------------------------------------------------|------------|

|                                                                       |            |
|-----------------------------------------------------------------------|------------|
| Vladimir TISMĂNEANU, <b>Romulus Rusan și viața în<br/>adevăr.....</b> | <b>350</b> |
|-----------------------------------------------------------------------|------------|

|                                                 |            |
|-------------------------------------------------|------------|
| Smaranda VULTUR, <b>Romi - un remember.....</b> | <b>352</b> |
|-------------------------------------------------|------------|

|                                                                     |            |
|---------------------------------------------------------------------|------------|
| Associazione Italiana di Romenistica, <b>S-a stins o stea .....</b> | <b>354</b> |
|---------------------------------------------------------------------|------------|

|                                                      |            |
|------------------------------------------------------|------------|
| Ioana DIACONESCU, <b>O iubire ca-n povești .....</b> | <b>356</b> |
|------------------------------------------------------|------------|

|                                                                                                            |            |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Gheorghe Mihai BÂRLEA, <b>Călătorie printre stele<br/>și printre ceruri suprapuse: Romulus Rusan .....</b> | <b>361</b> |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|

|                                                    |            |
|----------------------------------------------------|------------|
| Marius GHILEZAN, <b>Apostolul Martirilor .....</b> | <b>364</b> |
|----------------------------------------------------|------------|

|                                        |            |
|----------------------------------------|------------|
| Mara ȘTEFAN, <b>Eroii nu mor .....</b> | <b>367</b> |
|----------------------------------------|------------|

|                                                                |            |
|----------------------------------------------------------------|------------|
| Nicolae PRELIPCEANU, <b>In memoriam<br/>Romulus Rusan.....</b> | <b>369</b> |
|----------------------------------------------------------------|------------|

|                                                          |            |
|----------------------------------------------------------|------------|
| Marius BĂZU, <b>Cineva, acolo sus, ne iubește! .....</b> | <b>371</b> |
|----------------------------------------------------------|------------|

|                                                           |            |
|-----------------------------------------------------------|------------|
| Simona POPESCU, <b>Atunci când moare un om drag .....</b> | <b>373</b> |
|-----------------------------------------------------------|------------|

|                                        |            |
|----------------------------------------|------------|
| Dorin TUDORAN, <b>Cel plecat .....</b> | <b>376</b> |
|----------------------------------------|------------|

|                                                                                                           |            |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| Tudor Călin ZAROJANU, <b>Ne-a părăsit, pentru o lume<br/>mai bună, așa cum era el, Romulus Rusan.....</b> | <b>378</b> |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|

|                                                                                                              |            |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
| <b>AL. CISTELECAN, Romulus Rusan, la Masa Tăcerii.....</b>                                                   | <b>379</b> |
| <b>Cristian VASILE, Romulus Rusan, un militant al<br/>memoriei .....</b>                                     | <b>382</b> |
| <b>Emilian GALAICU PĂUN, Cartea cu care pleci .....</b>                                                      | <b>384</b> |
| <b>Gheorghe PÂRJA, Pro memoria • Rezistența prin<br/>bunătate și idei.....</b>                               | <b>386</b> |
| <b>Florin ANGHEL, România pierde eroii.<br/>Romulus Rusan.....</b>                                           | <b>388</b> |
| <b>Mircea POPA, Romulus Rusan.....</b>                                                                       | <b>391</b> |
| <b>Nicolae BĂCIUȚ, O discuție la "Masa Tăcerii".<br/>Romulus Rusan (1935-2016) .....</b>                     | <b>394</b> |
| <b>Daniel VIGHI, Roadele unei slujiri mai sărace decât<br/>ogoarele cu porumb din munții Zarandului.....</b> | <b>397</b> |
| <b>Lucian AVRAMESCU, Aflu, cu amărăciune,<br/>că a murit Romulus Rusan.....</b>                              | <b>401</b> |
| <b>Ioan VIERU, Un veritabil cavalier al literaturii.....</b>                                                 | <b>403</b> |

## **ACADEMIA CIVICĂ – O FUNDAȚIE PENTRU ISTORIE**

Un interviu de **Rodica PALADE**

**În iulie 1995, revista „22” dedica un supliment Memorialului de la Sighet și simpozionului ce tocmai se încheiase. A trecut un an și, în afara faptului că ne aflăm la încheierea unui alt simpozion, al 4-lea, ce mai este nou la Sighet?**

Am sentimentul că Memorialul a început să existe. El nu mai este doar un proiect părelnic, ci o realitate care s-a impus irevocabil. Până nu demult, se iveau momente în care Sighetul era considerat doar un hobby al unor fanțiști. Sau momente în care ne îndoiam noi înșine de finalitatea, „în cursul vieții noastre”, a proiectului. Acum știm sigur că vom ajunge la destinație și singura întrebare este când...

### **De unde proveneau incertitudinile?**

Simțeam că, oficial, Memorialul nu este dorit. Vedeam cum se „facea totul” ca el să fie zădărnicit sau cel puțin întârziat. Faptul că proiectul a fost acceptat de Consiliul Europei a trezit iritare. Pe față eram tratați cu indiferență, dar în culisele oficiale se țeseau intrigi, intenționându-se ca ele să fie transmise și în plan internațional. S-a încercat să se inducă forurile europene ideea că „facem politică” sau că suntem „antioccidentali” (vezi chiar recent un atac într-o revistă intelectuală), deci că nu trebuie să fim ajutați. (Din câte știu, această incapacitate de a desluși centrul politic și de a eticheta drept extremă orice nuanță deosebită de opiniile tale poartă în politologie numele de „sinistrism”.) Astfel am pierdut până acum șansa de a fi

Res selecționați la Bruxelles în programele PHARE, pentru că – așa cum este firesc, dar numai într-o democrație – referințele despre noi erau luate și de la oficialitățile române. Cam în același timp, ziarul guvernului ne categorisea drept „lichele” și ne acuza de „vânzarea suferinței românești”. Serviciile de dezinformare au lansat zvonul că la Sighet va fi minimalizată rezistența românească, că pereții vor fi dărâmați pentru a se transforma celulele în birouri cosmopolite. Apoi s-a spus: „De ce la Sighet? Acolo au fost doar elitele. Memorialul trebuie făcut la Aiud, sau la Gherla, sau la Jilava”... Apoi – ca într-un serial pe care nu mai știau cum să-l prelungească, făcându-se că uită că inițial ne etichetaseră drept „oculți” – au șoptit anul trecut unui ziarist american (nici acum nu știm dacă era doar naiv, sau mercenar) că am fi... „profasciști”, „antisemiți”! Reclamația a fost trimisă tuturor organismelor care ne dăduseră o mână de ajutor – de la Consiliul Europei la Fundația Hanns Seidel.

Apoi au scris aceleași minciuni până și Centrului „Simon Wiesenthal”. Peste tot a trebuit să dovedim că sunt scorneli. Și am reușit, deși este mult mai greu să dovedești ceva fiind în defensivă decât mergând pur și simplu pe drumul tău. Defensiva aceasta nefirească ne-a frânat mult, dar până la urmă am ieșit întăriți, pentru că ne-a apărât adevărul. Ei n-au prevăzut asta, erau convinși că ne vor distruge. Mai ales că eram săraci și, din cauza asta, fragili.

## **Era, într-un fel, o luptă între David și Goliat!**

Noi, o mână de oameni entuziaști, dar fără nici un venit („benevoli”, cum se spune, cam condescendent, în limbaj birocratic!), iar ei, un sistem dornic să-și ascundă trecutul. Într-o lume a competiției bazate pe forța banului părea o utopie.

## **Care a fost cea mai grea încercare?**

Momentul când ni s-a părut că occidentalii nu vor să afle adevărul despre comunism. Când am constatat că statele nu au principii, ele au doar interese, și că asta se poate repercuta și asupra concepțiilor oficiale despre istorie. (Dar asta nu poate împiedica, ba chiar obligă societatea civilă să se implice.) Unul din momentele acestei constatări a fost când, aflând, în 1995, despre inițierea Memorialului Victimelor Comunismului de la

Washington, ne-am oferit colaborarea, prin câțiva specialiști, la banca de date. Nu ni s-a răspuns – sau poate nu ne-a parvenit răspunsul –, în schimb am aflat (s-a vorbit mult despre acest lucru, nu mai insist) de includerea d-lui Ion Iliescu în board-ul internațional al Memorialului. Prin această opțiune, partea românească a Memorialului de la Washington riscă să semene în spirit și literă cu un fel de „Carte albă a Securității”...

**Credeți că e vorba de o neglijență, de o superficialitate, de o precauție? Sau de o tactică preconcepută?**

Știu că și creatorii MVC se luptă cu prejudecățile din jur. Un kremlinolog american, de pildă, a afirmat că la Washington va fi un memorial răzbunător, o victorie triumfalistă a războinicilor învingători în războiul rece! Și acolo există voci care, încercând să frâneze sau să tempereze procesul comunismului, îl caracterizează drept revanșism, revizionism sau (cazul extrem – cel mai perfid – moștenit direct de la bolșevici) de profascism.

## **PLEDOARII PENTRU BENIGNIZAREA COMUNISMULUI**

Implicit, ei propun disocierea celor două tipuri de totalitarism (care știm că s-au condiționat reciproc și în unele momente s-au împletit frățește), pledând pentru o benignizarea a comunismului și amnistiere a crimelor lui. Numai că – trecând peste durata mai lungă a comunismului și numărul de crime, mai mare – nu e vorba să facem ierarhizări, să dăm sentințe, ci să ne asumăm o analiză lucidă, conștientizată atât la nivelul individului, cât și la al societății. Germania imediat postbelică, de pildă, a parcurs un asemenea proces, al nazismului, care nu s-a soldat doar cu condamnări și epurări, ci și cu autoanaliza fiecărui cetățean asupra rolului său, bun sau rău, în tragedia abia încheiată. Această autoanaliză a permis educația în acel spirit, care continuă și azi. Este nevoie și la noi, și în alte țări vecine de acest proces – cel puțin intim și teoretic – al comunismului și al repercusiunilor lui. Dar semnalul oficial este tocmai de sens invers. A se trece pur verbal peste atâtea crime (nu numai crime sângeroase, dar și crime asupra conștiinței), a se vorbi de comunism ca de un totalitarism benign, a se uita că el trăiește

încă în mentalitățile și manifestările publice, iată ce doresc doar cei ce sunt realmente vinovați, încercând să inculce această vinovăție celor infinit mai puțin vinovați, cu sugestia că orice proces al comunismului i-ar pune pe ei în pericol.

### **Cum ați trecut peste aceste impedimente în ceea ce ați făcut pentru Memorial?**

Am apelat la memoria oamenilor, care constituie o forță regeneratoare pentru fiecare din ei și pentru societate. Am organizat acum trei ani și jumătate acel departament de istorie orală, întâi pe lângă Alianța Civică, mai apoi pe lângă Fundația Academia Civică.

Am observat că, atât pentru cei ce se confesează, cât și pentru noi, această comunicare echivalează cu un sentiment de eliberare. Adevărul eliberează conștiințele („Și veți cunoaște adevărul, și adevărul vă va face liberi”, spune Evanghelistul). Observ acest lucru și la studenții cu care lucrăm – majoritatea de la facultățile de Istorie. Cred că întâlnirile cu martorii trecutului sunt cel puțin la fel de importante ca și cursurile sau seminariile lor de specialitate.

### **Ați avut și reculuri?**

La un moment dat am simțit o anumită oboseală la cei pe care-i solicitam. Unii mărturiseau că se tem, alții erau sceptici. Am găsit atunci o soluție care s-a dovedit o extrem de bună relansare: am dat un anunț, prin ziare și prin revista dumneavoastră, că așteptăm mărturii și documente despre anul 1946 (era chiar tema seminarului de la Sighet din acest an). Au venit extrem de multe răspunsuri: unele erau oferte pentru înregistrare, altele amintiri scrise, chiar și cărți. Simpozionul a câștigat enorm în autenticitate prin acest aflux de date concrete, care a completat studiile istoricilor profesioniști. Dar mai ales am văzut o voință extraordinară a oamenilor de a participa, fiecare prin experiența sa timidă și fremătătoare, la procesul repunerii în drepturi a adevărului. Au venit și oameni care au mărturisit că au contribuit, conștient sau inconștient, la fraudele din alegeri. Mărturisirile lor mi s-au părut cele mai importante, însemnând o victorie personală pentru fiecare dintre ei.

## CELE TREI TREPTE ALE ÎMPOTRIVIRII

Vom continua aceste apeluri. Unul din ele va încerca să realizeze o listă cât mai completă a morților din închisori. Vom lansa de asemenea apeluri pentru reconstituirea vieții cotidiene (relațiile de familie, de vecinătate, de lucru, cartierele noi, demolările, sistematizarea satelor, biserica, școala, armata, învățământul, presa, navetismul, dosarele de cadre, destinul femeii...). În colaborare cu „Karta” din Varșovia, vom lansa un apel pentru reconstituirea celor trei trepte ale împotrivirii: rezistență, oponentă și disidență.

### Ce rol au simpozioanele?

Pe de-o parte, întâlnirile istoricilor români și străini (anul acesta au fost invitați din străinătate douăzeci, cu sprijinul concret al Consiliului Europei), iar pe de alta dialogul acestor istorici cu martorii, care completează cercetarea științifică prin experiența personală. În sfârșit, este vorba de contribuția cea mai substanțială la banca de date a Memorialului. *Analele Sighet* se adaugă *Bibliotecii Sighet* (inaugurată în acest an cu o carte a tânărului istoric Gheorghe Onișoru, dar având în perspectivă imediată alte cărți, de Reuben Markham, Maria G. Brătianu, Dan M. Brătianu ș.a.). Anul acesta am înregistrat peste 100 de comunicări, care vor alcătui volumul 3 al *Analelor Sighet* (regret că ați putut găzdui doar o infimă parte în acest supliment). Ceea ce a rezultat va fi o monografie de aproape 800 pagini despre anul 1946 (instituții, societate, mentalități, evenimente).

### Cum ați ales tema simpozionului din acest an? De ce „1946”?

1946 a fost pentru toate țările ocupate de sovietici un an crucial, în care, prin falsificarea alegerilor, comuniștii au preluat puterea, legitimându-se astfel din punct de vedere democratic. Îngânat și schimonosit, mecanismul democratic devenea o armă pentru distrugerea democrației. (S-ar putea scrie studii despre sensurile cuvântului democrație, folosit inflaționar în epocă pentru definirea unor realități violent anti-democratice). Se împlinesc de atunci cincizeci de ani, iar aniversările îndeamnă totdeauna la analize. În plus, pentru noi românii, aniversarea

cade peste un alt moment – cel actual – care are toate șansele să devină, la rândul său, de răscruce, încheind simbolic un ciclu și lăsând deschisă calea concluziilor pentru viitor. Academia Civică și-a propus să studieze istoria ultimei jumătăți de secol în scopul clar al recuperării memoriei colective și al transformării ei într-o zestre pentru viitor. Căci fundația noastră este o fundație pentru istoria care a fost beneficiul celei care va fi.

**Spuneți la început că Memorialul poate fi perceput azi ca o realitate...**

Da, în afara cantității de cercetare pe care o încorporează, el este deja palpabil: poate fi vizitat zilnic (deocamdată în starea originară în care se află fosta închisoare). Dar între timp, în decembrie trecut, am contractat (pentru o sumă apreciabilă) proiectul general de restaurare a clădirii. Am ținut apoi, în februarie, un concurs pentru arhitectura spațiului de reculegere („amprenta” viitorului Memorial, singurul element ce se adaugă vechii construcții, în curtea de „plimbare” a deținuților). Acum și proiectul „spațiului” este terminat, și am organizat, la începutul lunii iunie, un alt concurs, de astă dată pentru execuție. Concursul a fost adjudecat de o firmă din Baia Mare, care a și început, zilele trecute, lucrările.

### **„MINUNATA NOASTRĂ UTOPIE”**

Aici nu avem destule cuvinte să mulțumim domnului Mișu Cârciog, generosul om de afaceri din Londra, care va sponsoriza integral acest capitol al proiectului, de la concurs la proiectarea propriu-zisă și de aici la execuție. După cum trebuie să mulțumim asociațiilor și grupurilor de sprijin ale Memorialului care, din Paris și München la Los Angeles (prin doamnele Maria Brătianu și Gabriela Carp sau domnul dr. Miron Costin), continuă să strângă sumele necesare continuării construcției. Cu partea de istorie ne mai descurcăm cum putem, ea totalizează doar câteva procente din devizul proiectului, dar costul restaurării este uriaș pentru posibilitățile noastre și el va trebui acoperit treptat din aceste mici donații; donații cu atât mai prețioase cu cât ele vin în general nu de la bogații momentului, ci de la oameni cu inimă largă și cu dorința de a se implica în minunata noastră utopie, care coboară, iată cu picioarele pe pământ...

În sfârșit, ca să închei capitolul mulțumirilor, trebuie să le adresăm presei independente, de la *Lupta* din Paris și celelalte publicații ale exilului la *România liberă* și *Revista 22*, care au urmărit cu înțelegere și simpatie efortul nostru și l-au făcut cunoscut. Chiar acest supliment al revistei dumneavoastră, conceput împreună cu Centrul de Informare și Documentare din București al Consiliul Europei, este o dovadă.

## **În această situație, care ar fi urgențele Memorialului și cum ar putea fi ele acoperite?**

Este jenant, dar urgențele sunt în legătură tot cu banii pe care nu-i avem. Trebuie să strângem fonduri, astfel ca restaurarea și amenajarea să aibă continuitate (deocamdată, finanțăm un capitol înainte de a ști cum o să facem cu celălalt...). Apoi ne trebuie fonduri pentru angajarea câtorva cercetători, care să gestioneze banca de date (colaboratorii noștri de la istoria orală își vor termina la anul facultatea și cine știe cum și unde se vor risipi...), a unor redactori și muzeografi. Și – nu în ultimul rând – a unui director de proiect, care să preia toate firele și să le depeze până la capăt. Lucruri firești, dar greu de înfăptuit, și totuși presante. Este de neconceput ca aceiași „benevoli” să le facem la infinit pe toate: reprezentarea, relațiile cu instituțiile naționale și internaționale, legătura cu publicul și cu presa, strângerea de fonduri, concursurile de arhitectură și licitațiile de antrepriză, cărțile și pliantele de promovare, contractele și corespondența, simpozioanele și istoria orală, introducerea datelor în computer și „eternizarea” casetelor audio pe CD-uri...

Trecerea Memorialului în mâna acestor specialiști, pe care suntem în curs de a-i forma, va fi momentul așteptat când vom ști că memoria generației părinților noștri este încredințată unei generații tinere, care va ști să o prelungească în posteritate.

*22 Plus*, supliment al *Revistei 22*,  
nr. 31 din 10-16 iulie 1996